

СЕРЕДОВИЩЕ ПРИКАРПАТСЬКИХ ЕТНОНІМНИХ ТОПОНІМІВ

У статті висвітлено закономірності скупчування етнічних топонімів на відповідних ландшафтах Прикарпаття. В даному випадку етнічні топоніми – це ті, у яких спільні корені з назвами племен чи груп споріднених племен.

Ключові слова: плем'я, етнос, ойконім, ім'я, спорідненість, племінна назва, топонімне середовище, етнічні топоніми, етнічні корені, однокореневий топонім, двокореневий топонім, поєднання топонімів.

Давні топоніми нерідко називають забуті племена, але тільки вивчення спорідненості топонімів може розкрити етнічні зв'язки, показати обриси племінної карти. Топонімне середовище етнічних топонімів відзначається не тільки очевидною давністю. Йому властива внутрішня структурна типовість, а звідси повторюваність і усталеність.

Топоніми цікавлять не тільки археологів, дослідників княжих віків історії України, але й етнологів, вченими відзначена важливість старовинних територіальних назв як достовірних наукових джерел.

У попередній роботі "Топоніміка Прикарпаття як джерело реконструкції дописемного періоду історії українців" автор здійснив спробу класифікувати місцеві топоніми (що найчастіше зустрічаються) за типовими коренями, а в даній статті ставить метою розкрити топонімне середовище прикарпатських топонімів за допомогою виявлення їхньої етнічності і внутрішніх етнічних зв'язків. Використовуватиметься для цього переважно історико-порівняльний метод.

Отже, спочатку необхідно розглянути прикарпатські групи топонімів і назви племен з такими ж етнічними коренями, як у них:

Хот-: Хотимир (Івано-Франківська обл.), Хотовиця, Хотівка (Тернопільська обл.). У Харківській області існує ойконім – Хотімля, а в Білорусі є ойконім Хотомель, в Хорватії – ойконім Хотня. Були "арахоти", яких згадує географ Страбон¹. Відоме також українське ім'я Хотина, побутування якого засвідчив в творі "Сам собі пан" Б.Д.Грінченко, а мовознавець М.Л.Худащук в "Показчику особових назв" до своєї фундаментальної праці "Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів" подає ще і "...Хот"². Також на Лемківщині відомий гідронім Хотчанка і ця річка розділяє лемківські говірки на дві групи³.

Стр-: на Львівщині це, зокрема, Стрини (хутір у Жовківському районі), Строневичі (за словами М.Л.Худащука в названій праці, тепер Строневичі⁴), Струтин, Стронятин, Стрий (ойконім і гідронім), Стривігор (Стрв'яж). В Івано-Франківській області це Стритин (в мові старожилів, а тепер Стратин у Рогатинському р-ні), Струтинь (Верхній і Нижній). На Тернопільщині – Стрипа (річка), Стривка (ойконім). В.П. Петров називає ще річку Стриня (ліва притока Черхавки)⁵. Серед шести мідійських племен Геродот називає плем'я "струхати"⁶. Йордан у праці "Getica" згадує плем'я "астрінгів"⁷. У хроніці Гельмольда записано: "...фризами, які називаються рустри..."⁸. Цікаво, що на Закарпатті, недалеко Хуста, є оронім Ростра. Давній автор Пліній Старший згадав топонім Ростр⁹. Очевидно, про давнину етнічного кореня -стр- розповідає топонім "Ведастра"¹⁰, виявлений, звичайно, поза Прикарпаттям. Страбон згадує міста: Амастрія, Халастра, мис Канастр (Канастрея), рівнина Каїстр, "область" Кібістр¹¹, а Геродот – ріку Каїстр¹².

Бод-: ойконіми: Бодаки (Тернопільська область), Бодяки (Львівська область). В Середньому Подністров'ї існує ойконім Бодани. На Львівщині є прізвище Бодак. Напис "Бодіні" (Bodini) на

карті Птолемея розповідає про існування в Подністров'ї у II столітті нашої ери племені з такою назвою. Етнографам відомо, що гуцул бойка здавна називає бадьо або "батько". Б.Д.Грінченко в Словнику української мови пояснив, що "Бадвак" це "лемко, але який вимовляє л замість в" (Т. 2, с. 19). На Львівщині є ойконіми: Батятичі, Батьків, Батюки, є подібні ойконіми на в сусідніх територіях. Можливо, гунське (за словами Йордана – історика VI ст. н. е.) плем'я "бітурів"¹³ – це "баді" і ті ж бодіні Птолемея?

Рог-: ойконіми: Рогатин (місто), Роги́ня в Івано-Франківській області, Рогачин (недалеко від Рогатина) на Тернопільщині, Рогів (у Буському р-ні на Львівщині). Відоме плем'я "рароги", а старожили знають урочище "Віргіслін" біля Рогатина, і в давньому місцевому переказі розповідається ще про язичницький (здається "бог сонця", звістки про скорий "прихід" якого нібито налякалися "чорти", бо "було ще далеко" нести каміння, щоб знищити це поселення) Рогатин, що знаходився далше від Чортової гори, ніж сучасний, адже й справді, Віргіслін значно далше від цієї гори¹⁴. Отже, найдавніший Рогатин з легендою про появу в лісі оленя немає нічого спільного, і цей ойконім означає Рога тин, подібно до: Слов'я тин (Слов'ятин), Строня тин (Стронятин), Саба тин (Сабатин). Йордан у праці "Getica" назвав ще завойоване готами плем'я "роги"¹⁵.

Ми знаємо про полоцького князя Рогволода і його дочку Рогнідь, але в балканській Хорватії (на Неретвлянській долині) зберігся ойконім Ро'отін (Rogotin), і таким чином можна припустити, що найдавнішою була ця назва ("Ро'отін"), тобто рогський, рогів тин, а не Рога тин, бо і топонім "Віргіслін" вказує не на одного Рога. Чому могла відбутися зміна в назві на Рогатин? Костянтин Багрянородний розповів про переселення частини білих хорватів (зіставмо зауваження, що вони мали "архонтом батька якогось Порга" з оронімом "Віргіслін") в часи панування аварів і про недавню для середини X ст. назву "білі хорвати" та їхню державу "Біла Хорватія" у тих хорватів, які залишилися¹⁶. Оскільки назва "білі хорвати" була тоді недавньою, то й феодальне володіння "Біла Хорватія" виникло теж, як на той час, недавно, але внаслідок цього племінна назва могла змінитися на князівську. Отож, з цих порівнянь виходить, що ругії і плем'я, в етнонімі якого є корінь рог-, – різні спільності.

Крив-: ойконіми: Кривичі, Кривчиці, Кривчань, Закривець, Кривче на Львівщині, ойконіми Кривчики, Кривки на Тернопільщині, ойконіми: Кривня, Кривець, Закривці, Кривчанка на Івано-Франківщині. На Лемківщині відомий ойконім Кривка. В Йосифінській та Францисканській метриках названо групу сіл з коренем крив-: Кривки, Кривчичі, Кривча, Кривець, Кривичі, двічі "Кривка", Кривиця, Кривче Горішнє, Кривче Долішнє¹⁷. Крім назви літопиного племені кривичів, записана ще подібна – "кривитеїни"¹⁸. Це характерно для полочан.

Вой-: ойконіми: Войкова (недалеко м. Сянока), Войсовичівка (Тернопільщина), Завій, Войнилів, Довгий Войнилів, гідронім Войнилівка, а тепер ця річка має назву "Сівка"¹⁹ (Івано-Франківська область). З цією групою, імовірно, пов'язаний ойконім Воютичі біля м. Самбора на Львівщині. Раніше йшла мова про місцевість білих сербів з назвою "Воїки", ім'я Воїсеслав в давніх сербів. У договорі київського князя Ігоря з візантійцями в переліку імен записані Воїст, Воїк²⁰. Тепер в балканських сербів є ім'я Воїслав.

Люб-: Любінь (Великий і Малий), Любинці, Любовичі, Любша, Любачів у Верхньому Подністров'ї. В переліку племен західних слов'ян у хроніці Гельмольда згадані "любушани"²¹.

Лют-: ойконіми Лютків, Лютовиська, Лютинка в Подністров'ї, що перегукуються з відомою слов'янською племінною самоназвою "лютичі".

Драг- (і, напевно, дрог-): ойконіми: Драгасимів (р. Прут), Драганівка (Тернопільщина), Драгове (Хустський район Закарпатської області), Дрогоїв біля Перемишля²², Дроговиж, Дрогомишль (Львівська область), Дрогошів (так називалося село Малий Дорогошів у Жовківському р-ні на Львівщині у 1515 році – Drohoszow; за словами М.Л.Худаша²³), Дрогів (таку назву мало село Дорогів, розташоване недалеко від дністровського Галича, у 1443, 1469, 1515, 1578, 1785 – 1788 роках – Drohow; за словами М.Л. Худаша²⁴), Дрогичівка (так називалося село Дорогичівка у Заліщицькому р-ні Тернопільщини у 1785 – 1788 роках – Drohiczowka; за словами М.Л.Худаша²⁵). Отже, відбулося перетворення етнонімного кореня на звично побутовий. Відоме південнослов'янське плем'я "драгувіти".

Дуліб-: Дуліби (Жидачівський р-н Львівської області), Дуліби (Стрийський район на Львівщині), Дуліби (на Тернопільщині), що містять згадку про літописне плем'я дулібів.

Слов- (і слав-): ойконіми: Слов'ятин, Раславка, Славна (Тернопільська область), Словіта (Львівщина) мають стосунок до самоназви нашого етнічного кореня.

Гун-: Гунетичі ("в місцевій говірці", а в записі 1464 року – Hunyaticze, як зазначає М.Л.Худаш²⁶, тепер же це село Гонятичі на Львівщині), Гунищі (назва урочища у подністровському селі Середнє, Івано-Франківщина)²⁷. В топоніміці стародавньої країни Урарту були назви з коренем -гун-: Діргуні²⁸, Гугуна²⁹, Аггуну, Лігуну³⁰, Баргун³¹, Сугунія³². Та порівняймо урартський топонім "Алці"³³ із назвою частини гунів – "альціагіри", наведеної давнім істориком Йорданом³⁴. Етнонім "гуни" нерідко вживали в своїх розповідях про минуле племен, держав давні автори: Марцеллін Амміан, Пріск Панійський, Йордан, Прокопій Кесарійський, Феофілакт Сімокатта.

Ун-: ойконіми Унятичі, Унів (Львівська область), гідронім Унява (Івано-Франківська область). Феофілакт Сімокатта згадує в "Історії" гунське плем'я унугурів: "...унугури, сабіри і, крім них, інші гунські імена"³⁵. Звернімо увагу, що не назви, а "імена", так само як в окремих людей. Напевно, в цьому доцільно шукати пояснення, чому імена людей племінної епохи повторюють назви племен. Частина -гури – наступний корінь, що видно з інших гунських назв племен "кутригури" і "утигури"³⁶. До того ж, порівняймо з гунською племінною назвою "унугури" гідронім Унстрот, що наведений в хроніці Гельмольда³⁷, та літописне ім'я Гунастр³⁸.

Бар-: ойконіми: Барич (біля м. Перемишль), Бартатів, Барички (Львівщина), Забар (Тернопільщина), Бар (недалеко від м. Перемишля)³⁹, Барич, Баричка (села біля Дуклі в кінці XVIII – на початку XIX ст., згідно Йосифінської, Францисканської метрик)⁴⁰. Згадаймо про м. Бар на Вінниччині, м. Бар у Сербії. Історик Йордан згадав гунське плем'я "бардорів"⁴¹, а в переліку гунських племен, здійсненим Феофілактом Сімокаттою, є плем'я з назвою "бар- селт"⁴², корінь бар- якої відповідає раніше наведеному урартському топоніму Баргун. Більше підтвердження матимем, додавши корінь бар- топоніма "Баргун" до теж першого кореня дір-, згаданого урартського топоніма "Діргуні", і порівнявши результат – бардір з племінною назвою "бардори".

Виж-: Вижняни (ойконім), Вижомля або Віжомля (ойконім), Віжомля (гід- ронім), ойконім Звижень, ойконім Вижлів (за словами М.Л. Худаша, а тепер Верхнячка⁴³) на Львівщині, Виженка біля м. Вижниця – ойконіми у Чернівецькій області. З таким коренем відома племінна назва "вижичани"⁴⁴.

Гуш-: Гуштин, Гуштинка на Тернопільщині. Про гушан написав Масуді. Але вже не про прикарпатських, а тієї частини, яка, за розповіддю Костянтина Багрянородного⁴⁵, переселилася на Балкани: "...у аль-Масуді, однак виявилось, що згадані цим автором "гушанин" ("гащеабин") названі в числі південно-слов'янських племен"⁴⁶.

Саб- або Соб-: Сабатовиць⁴⁷, ойконіми: Собанівка, Собашки, Собин – на Львівщині⁴⁸. Біля Перемишля відомий Соб'ятин⁴⁹ (порівняймо з ойконімом Стронятин). Також на Лемківщині була Сабинівська округа⁵⁰, а на Бойківщині – прізвища Сабати⁵¹, і жителі села Тарнава "називали себе сабінами"⁵². Серед різних гунських племен Прокопій Кесарійський декілька разів назвав сабірів⁵³.

Доречно тут зробити зіставлення засвідченої гунської племінної назви "сабіри" з чотирма іменами: Баламбер (за словами історика Йордана – король гунів, який розгромив готів⁵⁴), Беретмод, Берімуд (останні – готів, а за твердженням Йордана, готи мали "здебільшого" гунські імена і названі ним деякі з них: Гунімунд⁵⁵, Гуніла⁵⁶, Гунтігіс – син Андагіса з готського роду Амалів, що зрозуміло з подальшої розповіді: "...дізналися, що Теодеріх, син Триарія, також готського походження, але з іншого роду, не з Амалів..."⁵⁷, Гунтеріх⁵⁸ і Гунеріх⁵⁹, Гунульф⁶⁰), Берсабус (згадується Прокопієм Кесарійським у розповіді про конфлікт, учасниками якого були гуни⁶¹). Крім знайомого етнонімного кореня -саб-, з цього зіставлення впливає наявність в іменах деяких гунів ще одного етнонімного кореня -бер-. В.В.Грабовецький у праці "Нариси історії Прикарпаття" називає середньовічний прикарпатський ойконім "Берелоги"⁶². Якщо порівняти ойконім Берелоги із раніше згаданим гунським іменем Баламбер, то спочатку у вічі впаде їхня спільна частина -бер-, але й інші частини теж відповідні, адже лог – це балка – місце, в назві якого той же корінь бал-, що й в частини Балам-. В топоні- міці Урарту існувала, як ми мали змогу пересвідчитися, помітна група назв з історичною складовою -гун-. Але в топоніміці Урарту виявився й топонім "Бала" (крім нього там ще були "Балдуарца", "Балтулхи")⁶³. Корнелій Тацит згадує плем'я кельтиберів⁶⁴, та цього повідомлення замало.

Бал-: ойконіми: Баличі (Мостиський р-н), Балучин (Буський р-н), Баличі Подорожні (тепер село Подорожнє у Жидачівському районі⁶⁵), Баличі Зарічні ("або ще Баличі Нагірні, теп. Зарічне у Жидачівському р-ні"⁶⁶) на Львівщині, Балинці (Івано-Франківщина), Балутянка недалеко від Сянока⁶⁷. Є ріка Балин. На Лемківщині існував топонім Балигород⁶⁸, на Закарпатті, недалеко від Мукачева, зберігся ойконім Балашівці, а на Вінниччині – ойконім Баланівка. В "Показчику особових назв" до монографії про ойконіми цього краю мовознавець М.Л.Худаш дає великий перелік: Бала, Балаш, Балко, Баломир, Бальсин, Балтазар, Балтромій, Балук, Балука, Балута, Балутянка, Балуча, Бал⁶⁹. Відоме плем'я "трібали"⁷⁰.

Гал-: ойконім Бронгалівка в Середньому Подністров'ї, ойконім Галичани на Львівщині (за М.Л. Худашем у 1515 році – Галичанів)⁷¹, ойконім Галиця (схід Чернівецької області), ойконім (назва міста) Галич на Івано-Франківщині, Галич (село біля м. Підгайці на Тернопільщині). Історично засвідчене поширення території галів (гали в загальному – величезна спільність племен, про які розповів Корнелій Тацит⁷²) на сусідню Молдову.

Кен-: назва річки "Кениця" у Чернівецькій області, ліс "Кенімів" на Бойківщині⁷³. Була ціла країна "Кено'ардія"⁷⁴, в Індії є р. Кен, Прокопій Кесарійський назвав м. Кенополь⁷⁵. Можливо, це на Прикарпатті були певкіни, місце проживання яких Корнелій Тацит у I ст. нашої ери називає біля венедів і фенів⁷⁶.

Бр-: той же ойконім Бронгалівка і ойконім Бронівка на заході Поділля, ойконіми: Бринці Загірні і Бринці Церковні, Бранів, Брахівка, Бримівка (Львівщина), Бринь (Івано-Франківська область), Браїлівка (Буковина), гідронім (річка) Збруч. На Лемківщині існував ойконім Шамброн. Ми звикли до назви полонених – "бранці", але в ірландському оповіданні "Плавання короля Брана" йде мова про мунстерського (у назвах частин Ірландії є складова -стер, як у прикарпатському гідронімі "Дністер") короля: "Брана, сина Фогала..."⁷⁷ На Хмельниччині існує ойконім Бронники, на Вінниччині – Брацлав, Бронниця. Були кельтські племена бріони⁷⁸, інсубри⁷⁹ і бритти.

Ар-: назва урочища "Аринь" в селі Мала Буда (Глибоцький район Чернівецької області)⁸⁰, Артищів (біля м. Городка на Львівщині), Артасів (ще він має назву Ортасів) у Львівській області. Геродот в тій частині своєї "Історії", яка присвячена скіфам, наводить племінні назви з коренем ар-: "ар- гітаї", "арімаспи"⁸¹.

Ор-: Ортиничі, Зортовичі, Орани (Львівська область), Оршівці (Буковина). В "Історії" Геродота згадуються "...скіфи оратаї, які сіють пшеницю"⁸². Географ Страбон писав про оритів в Аріані⁸³. В західній частині Українських Карпат частіше зустрічаються топоніми з коренем -ор-.

Перелічені етнічні топоніми трапляються майже повсюдно на різних прикарпатських ландшафтах. Наприклад, топоніми з типовим коренем стр- можна зустріти на височині і на низині. Але деякі групи таких назв виразно прив'язані до певних територій. Зокрема, топоніми з коренями люб-, вой-, драг-, лют-, бал-, дуліб- частіше локалізовані на широких низинах Придністров'я, переважно вони створюють там відмінне топонімне середовище і, виходячи за його межі, проникають не далі пониззя рік, що течуть західною частиною Подільської височини (ця частина ще має назву "Опільська височина"), а топоніми з коренями виж-, крив-, слов-, ун-, рог- тяжіють до водо- ділів Подільської височини або до підгір'я Карпат. Подібно на Волинському Поліссі, де з наявністю низьких територій, напевно, й пов'язана поширеність назв першої зазначеної групи: Любень, Любовель, Любешів, Любань, Любохини, Люблинець, Любиковичі, Лючин, Лютинськ, Лютка. Прикарпатські топоніми з коренями ар-, бр-, ор-, кен-, гал- належать здебільшого до топоніміки півдня краю.

Як ми спостерігаємо, етнічні топоніми поділяються на назви з одним історичним повідомленням – однокореневі (ойконім Дуліби у Стрийському р-ні на Львівщині) й комплексні з двох повідомлень – двокореневі (Вижомля – Виж (о) і мля), як й імена племінної епохи. Два корені такого топоніма – це перш за все історичні корені, оскільки їх породило помітне явище минулого, а вже потім вони використовуються суто як умовні позначення – мовні пам'ятки, що давно зведені до формальної назви географічного об'єкта. Тобто вони народжені етнічною пам'яттю. І початковим задумом в них було передусім історичне самовизначення, а не тільки потреба в назві.

До того ж необхідно враховувати, що чим далі ми вглиблюємося в свої пошуки у племінні часи, тим більше зближуються предмети досліджень історичних наук і лінгвістики, бо

прослідковується безпосередніший зв'язок між мовою й історією (доходить до стику). Адже тепер для утворення назв можуть використовуватися маловажливі деталі з окремого життя, рідко відображувані в писемній історії, а в племінну епоху, навіть на початку II тисячоліття нашої ери, віддавали належне кореню людини та груп людей ("з якого роду-племені"). А так як родоплеменне і є ранньоетнічним, то топоніми-етноніми – предмет дослідження саме етнології.

Наприклад, городок над Дніпром назвали на честь саме старшого брата його іменем і в давніх слов'янських іменах знаходимо не вузькопобутовий зміст, а знайомий етнічний корінь слав-. Він відомий з назви "слави" (під ними у візантійському джерелі маються на увазі слов'яни)⁸⁴, назв "Славія", "Славінія", імен: Ярослав, Болеслав, Святослав, Ізяслав, Родослав⁸⁵, Часлав⁸⁶, Маслав⁸⁷, Прибислав (останнє ім'я згадане в хроніці Гельмольда⁸⁸). Костянтин Багрянородний у праці "Про управління імперією" назвав ім'я "Воїсеслав" ("архонта" сербів)⁸⁹, а перед цим в ній написав, що білі серби живуть "в місцевості, яку вони називають Воїки"⁹⁰. Як бачимо, корінь, що називає плем'я, далі пояснений в імені (-се- -слав). Коли б частина -слав означала побажання прославитися, то не знадобилося би уточнення -се-. Корінь слав-тільки в феодальний вік міг містити таке побажання. Ім'я Гунастр, подане літописцем в договорі князя Ігоря, Мечидра⁹¹ і готсько-гепідське Устрігот⁹² показують, що назви раніше були етнічними. Йордан писав про гепідів: "Без сумніву, вони родом із готів і звідти ведуть своє походження..."⁹³. Як уже мовилося, в готів імена гунські (за Йорданом), отже, історичний (етнічний) корінь -гот в імені Устрігот – це уточнення, що корінь Устрі називає не гуна, а гота, останній же корінь в імені Гунастр (-стр) пояснює, чому згаданий гепід (з готів) – Устрі-, підтверджує слова Йордана про гунськість готських імен.

Тепер звернемося до поєднання етнічних коренів в двокореновому топонімі, тому що це поєднання дає змогу більше пізнати межі і спосіб влаштування топонімного середовища етнічного топоніма. Для цього порівняймо топоніми, згруповані за однаковим або різними зв'язуючими коренями, як, наприклад, мля-, добро-, мель- (мель-, мль-), хот-: Хотімля (Харківщина) і Віжомля, Вижомля (Прикарпаття. Тут є ще Ожомля), Боромля (Подніпров'я); Хотомель (Білорусь) і Доброхотів, Доброміль (Прикарпаття); Хотомель (Білорусь) і Ридоміль, сусідній з Хотовицею.

З цих прикладів помітно, що топонімне середовище полягає в спорідненості топонімів, а в значно меншій мірі – у сусідстві. До того ж варто зі- ставити назву "земля" з спорідненими: Будимля, Корумля, Лумля. Також відомі; Ямель, Черемель, Яромель, Переміль, Боремель, Гостомель.

Топонімне середовище наведених етнічних назв у складних взаємозв'язках досі зберігає назви або основні частини назв давніх етносів і може допомогти у відтворенні своєрідності племінного періоду етногенезу українців.

¹ Страбон. Географія. – М., 1964. – С. 672.

² Худаш М.Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів. – К., 1995. – С. 348.

³ Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966. – С. 222.

⁴ Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 200.

⁵ Петров В.П. Етногенез слов'ян. – К., 1972, – С. 67.

⁶ Стрижак О.С. Етнічність Геродотової Скіфії. – К., 1988. – С. 1964.

⁷ Йордан. О происхождении и деятельности гетов "Getica". – СПб., 1997. – С. 79.

⁸ Гельмольд. Славянская хроника. – М., 1963. – С. 184.

⁹ Плиний Старший. Естествознание. Об искусстве. – М., 1984. – С. 138.

¹⁰ Археологія та стародавня історія України. – К., 1992. – С. 175.

¹¹ Страбон. Географія. Вказ. праця. – С. 510, 305, 307, 582, 503.

¹² Геродот. Історія. – К., 1993. – С. 257.

¹³ Йордан. Вказ. праця. – С. 113.

¹⁴ Рогатинська земля. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1966, Т. 2. – С. 52.

¹⁵ Йордан. Вказ. праця. – С. 83.

- ¹⁶ Багрянородный Константин. Об управлении империей. – М., 1989. – С. 133, 135, 141.
- ¹⁷ Йосифінська і Францисканська метрики. – К., 1965. – С. 161.
- ¹⁸ Петрашенко В.О. Літописні поляни – міф чи реальність // Археологія. — № 2. — 1998. – С. 54.
- ¹⁹ Кащишин Й. Над Сивкою – село моє Середнє. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 39.
- ²⁰ Літопис Руський. – К., 1989. – С. 26.
- ²¹ Гельмольд. Славянская хроника. Вказ. праця. – М., 1963. – С. 37
- ²² Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 98.
- ²³ Там само. – С. 98.
- ²⁴ Там само. – С. 97.
- ²⁵ Там само.
- ²⁶ Там само. – С. 78.
- ²⁷ Кащишин Йосип. Над Сивкою – село моє Середнє. – Ів.-Фр., 2007. – С.38.
- ²⁸ Арутюнян Н.В. Топонимика Урарту. – Єреван, 1985. – С. 75.
- ²⁹ Там само. – С. 65.
- ³⁰ Там само. – С. 10, 11.
- ³¹ Там само. – С. 53.
- ³² Там само. – С. 35.
- ³³ Там само. – С. 18.
- ³⁴ Йордан. Вказ. праця. – С. 67.
- ³⁵ Симокатта Феофилакт. История. – М., 1996. – С. 189.
- ³⁶ Прокопий Кесарийский. Война с готами. – М., 1996. – С. 76.
- ³⁷ Гельмольд. Славянская хроника. Вказ. праця. – С. 84.
- ³⁸ Літопис Руський. Вказ. праця. – К., 1989. – С. 26.
- ³⁹ Йосифінська і Францисканська метрики. – К., 1965. – С. 21.
- ⁴⁰ Там само. – С. 22.
- ⁴¹ Йордан. Вказ. праця. – С. 113.
- ⁴² Симокатта Феофилакт. Вказ. праця. – С. 189.
- ⁴³ Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 61.
- ⁴⁴ Розвиток етнічної самосвідомості слов'янських народів в епоху раннього Середньовіччя. – М., 1982. – С. 146.
- ⁴⁵ Багрянородный Костянтин. Об управлении империей. – С. 141.
- ⁴⁶ Розвиток етнічної самосвідомості... – С. 146.
- ⁴⁷ Топоніміка Турківщини (упорядник П. Зборовський). – Львів, 2004. – С. 28.
- ⁴⁸ Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 190.
- ⁴⁹ Там само. – С. 190.
- ⁵⁰ Лемківщина. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1988. – Частина II. – С. 133 – 141.
- ⁵¹ Мисевич О. Український весільний обряд у Бойківщині. – Львів, 1937. – С. 73.
- ⁵² Топоніміка Турківщини... Вказ. праця. – С. 40.
- ⁵³ Прокопий Кесарийський. Вказ. праця. – С. 17.
- ⁵⁴ Йордан. Вказ. праця. – С. 86.
- ⁵⁵ Там само. – С. 76.
- ⁵⁶ Там само. – С. 121.
- ⁵⁷ Там само. – С. 112.
- ⁵⁸ Там само. – С. 79.
- ⁵⁹ Там само. – С. 93.
- ⁶⁰ Там само. – С. 114.
- ⁶¹ Прокопий Кесарийський. Вказ. праця. – С. 64.
- ⁶² Грабовецький В.В. Нариси історії Прикарпаття. – Ів.-Фр., 1992. — Т. 2. – С. 118.
- ⁶³ Арутюнян Н.В. Топонимика Урарту. – С. 52.

- ⁶⁴ Историки античности. – М., 1989. – С. 177.
- ⁶⁵ Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 21.
- ⁶⁶ Там само. – С. 20.
- ⁶⁷ Там само. – С. 21.
- ⁶⁸ Лемківщина... – С. 137.
- ⁶⁹ Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 330.
- ⁷⁰ Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. // Археологія. – Вип. 9. – 1973. – С. 4.
- ⁷¹ Худаш М.Л. Вказ. праця. – С. 252.
- ⁷² Тацит Корнелий. Сочинения в двух томах. – СПб., 1993. – С. 354.
- ⁷³ Топоніміка Турківщини... – С. 41.
- ⁷⁴ Прицак О. Походження Русі. Стародавні скандинавські джерела. — К., 1997. — Т. 1. — С. 237.
- ⁷⁵ Прокопий Кесарійський. Война с персами. Война с вандалами. Тайная история. – СПб., 2001. – С. 174.
- ⁷⁶ Тацит Корнелий. Сочинения в двух томах. – С. 356.
- ⁷⁷ Сказания Средневековой Европы. – СПб., 1996. – С. 89.
- ⁷⁸ Йордан. Вказ. праця. – С. 97.
- ⁷⁹ Страбон. Вказ. праця. – С. 201.
- ⁸⁰ Археологічні пам'ятки Прикарпаття і Волині ранньослов'янського і давньоруського періодів. – К., 1982. – С. 63.
- ⁸¹ Геродот. Вказ. праця. – С. 186.
- ⁸² Там само. – С. 184.
- ⁸³ Страбон. Вказ. праця. – С. 672.
- ⁸⁴ Чичуров И.С. Византийские исторические сочинения. – М., 1985. – С. 58, 59.
- ⁸⁵ Багрянородный Константин. Вказ. праця. – С. 143.
- ⁸⁶ Там само. – С. 145.
- ⁸⁷ Развитие этнического самосознания славянских народов в эпоху раннего средневековья. – М., 1982. – С. 155.
- ⁸⁸ Гельмольд. Вказ. праця. – С. 129.
- ⁸⁹ Багрянородный Костянтин. Вказ. праця. – С. 143.
- ⁹⁰ Там само. – С. 141.
- ⁹¹ Гельмольд. Вказ. праця. – С. 64.
- ⁹² Прокопий Кесарійський. Война с готами. – М., 1996. – С. 110.
- ⁹³ Йордан. Вказ. праця. – С. 79.

В статье освещены закономерности скопления этнических топонимов на соответствующих ландшафтах Прикарпатья.

Ключевые слова: племя, этнос, ойконим, имя, родственность, племенное название, топонимная среда, этнонимные топонимы, этнонимные корни, однокоренной топоним, двокоренной топоним, соединение топонимов.